Autor Guste Santini
Ponedjeljak, 18 Veljača 2002 11:36

«Umjesto kreveta na pedijatrijama, gospodo ministri, smanjite broj fotelja u županijama i općinama.» prenosi mišljenje građanina iz Bjelovara jedna dnevna tiskovina. Kao što naslov potvrđuje smatram ovo pitanje vrlo umjesnim i pitanje svih pitanja: kako primijeniti cost-benefit analizu kada je u pitanju odnos opće i zajedničke potrošnje? Jednostavnije rečeno pitanje svih pitanja je kako otkriti preferencije građana i kako javnu aktivnost države «harmonizirati» sa tržišnim modelom privređivanja. Pitanje je složeno. Na žalost, političke stranke u svojim programima ovim i ovakvim pitanjima ne posvećuju značajniju pažnju. Ipak kriza, koja još nije dosegla dno, svakako će ovo pitanje dramatizirati. Napis koji slijedi ima za cilj da ukaže na svekoliku složenost pitanja spomenutog građanina i da potakne dodatna razmišljanja na ovu temu.

Prvo. Participacija države u domaćem društvenom proizvodu je izuzetno visoka i Hrvatska je među zemljama sa najvećom poreznom (uključivo i doprinose) presijom. Visoka porezna presija znači kontraktivne učinke po privrednu aktivnost. Ovo, nadalje, znači dodatno povećanje nezaposelnosti u uvjetima kada je ona ionako nepodnošljivo visoka. Visoka stopa nezaposlenosti znači veće izdatke za socijalnu sigurnost građana. Promatra li se rastući broj «rupa» u općoj i zajedničkoj potrošnji moramo ustvrditi da je veličina proračuna nedostatna da bi se podmirile minimalne potrebe hrvatskih građana.

Drugo. Zdravstvo je u ozbiljnim poteškoćama i zbog nedovoljnih materjalnih sredstava. Kako autor ovih redaka nije rijedak konzument zdravstvenih usluga to je i svjedokom ozbiljnih materijalnih ograničenja s kojim se dnevno suočavaju bolnice. U Zagrebu je situacija vjerojatno i bolja (zbog ekonomije obujma) u odnosu na bolnice van glavnog grada. To je što se tiče tekućeg poslovanja. Što se tiče održavanja i investicijskih potreba zdravstva stanje je dramatično. Upravo izostanak održavanja (slučaj Rijeke tek je manifestacija stanja a nikako ekces) i neprimjerena opremljenost bolnica smanjuju učinkovistost ovih ustanova. Može se reći da je ljudski potencijal neuporedivo bolji od opreme kojom se služi. Liječenje polako ali sigurno postaje igra sa nepredvidivim konačnim rezultatom što je u izravnoj suprotnosti sa temeljnim postulatom zdravstvene zaštite. U tim i takvim uvjetima želimo primjeniti evropske standarde glede broja kreveta i kažemo da je potrebno smanjiti njihov broj jer ih je previše imamo li u vidu odnos broja kreveta i stanovnika u Hrvatskoj i u Evropi. Krivi pristup daje krive rezultate. Broj kreveta govori vrlo, vrlo malo. Upravo odnos preventive i kurative se može odrediti prema potrebnom broju kreveta koji su neophodni da bi stanje zdravstvene zaštite bilo sukladno standardima. Prema tome, početak priče je svakako da se definira odnos standarda prema Evropi i da se dijagnosticira zašto u Hrvatskoj postignuti standard zdravstvene zaštite nije na primjerenoj razini. Odgovor je jasan: Hrvatska je siromašna zemlja i nije u stanju da osigura svojim građanima primjeren standard zdravstvene zaštite. Prema tome, nije za očekivati da će se povećati raspoloživa sredstva za zdravstvene potrebe. Što više za očekivati je njihovo daljnje smanjenje. Pravo je pitanje da li je moguće više postići sa postojećim sredstvima? Moje je mišljenje da je to moguće. Naime, smanjenje sredstva bez racionalizacija u svakoj bolnici i u svakoj karici zdravstvene zaštite progresivno će smanjiti učinkovitost zdravstvene zaštite. Ovo naprosto nameće abeceda ekonomije jer se mjenja odnos fiksnihi varijabilnih troškova. Put koji Hrvatska mora izabrati je racionalizacija zdravstvenog sustava i to njezinog svakog djela i potom racionalno umrežavanje tako racionaliziranih jedinica. Potom tek slijede moguća

smanjenja izdvajanja sukladno rezultatima racionalizacije.

Treće. Broj općina i županija je nerazumno velik. Troškovi fukcioniranja ovako glomaznog sustava je svakako neprimjeren. On bi bio neprimjeren i u uvjetima da je Hrvatska bogata zemlja a ona to, na žalost, nije. Kao usporedbu bilo bi dobro usporediti Hrvatsku sa onom prije osmaostaljenja kao i sa gradom koji je po broju stanovnika približno kao Hrvatska. Podaci bi bili porazni. Broj ministara i broj saborskih zastupnika je također neprimjereno velik. I tu bi usporedbe dale porezne rezultate. Ukratko valja istaknuti da rastući broj elemenata nekog skupa multiplikativno povećava troškove. Već sam prije pisao i sada ponavljam da je Hrvatskoj sasvim dovoljno 40 općina, 5 županija, posebni satus Zagreba, Rijeke, Splita i Osijeka, 50 zstupnika u Saboru i 7 članova Vlade. Tako definirana struktura vlasti i broj njezinih djelatnika bitno drugačije – i troškovno - definira funkcioniranje vlasti. Velik broj obnašatelja vlasti nikako ne znači veću demorkaciju već znači veću birokratizaciju. Čitalac će se složiti da smo u rastu birokracije vrlo učinkoviti.

Na kraju, zahvaljujem se čitaocu jer je postavio pravo pitanje. Političke stranke će morati na ovo i ovakva pitanja odgovoriti. Nikako neće biti moguće ova pitanja marginalizirati. Hrvatska je siromašna zemlja i treba smanjivati troškove države kao takve a potom usluge koje danas ne zadovoljavaju hrvatske građane. Konačno, političke stranke moraju shvatiti da su u funkciji volje građana i da neka do jučer aktuelna pitanja postaju sekundarna. Deset je godina prošlo od osamostaljenja a živimo sve lošije. Nema razloga vjerovati da ćemo u doglednoj budućnosti živiti bolje. Stoga je neophodno da se oskudna sredstva raspodjele kako bi ukupna korisnost za hrvaatske građana bila što veća.